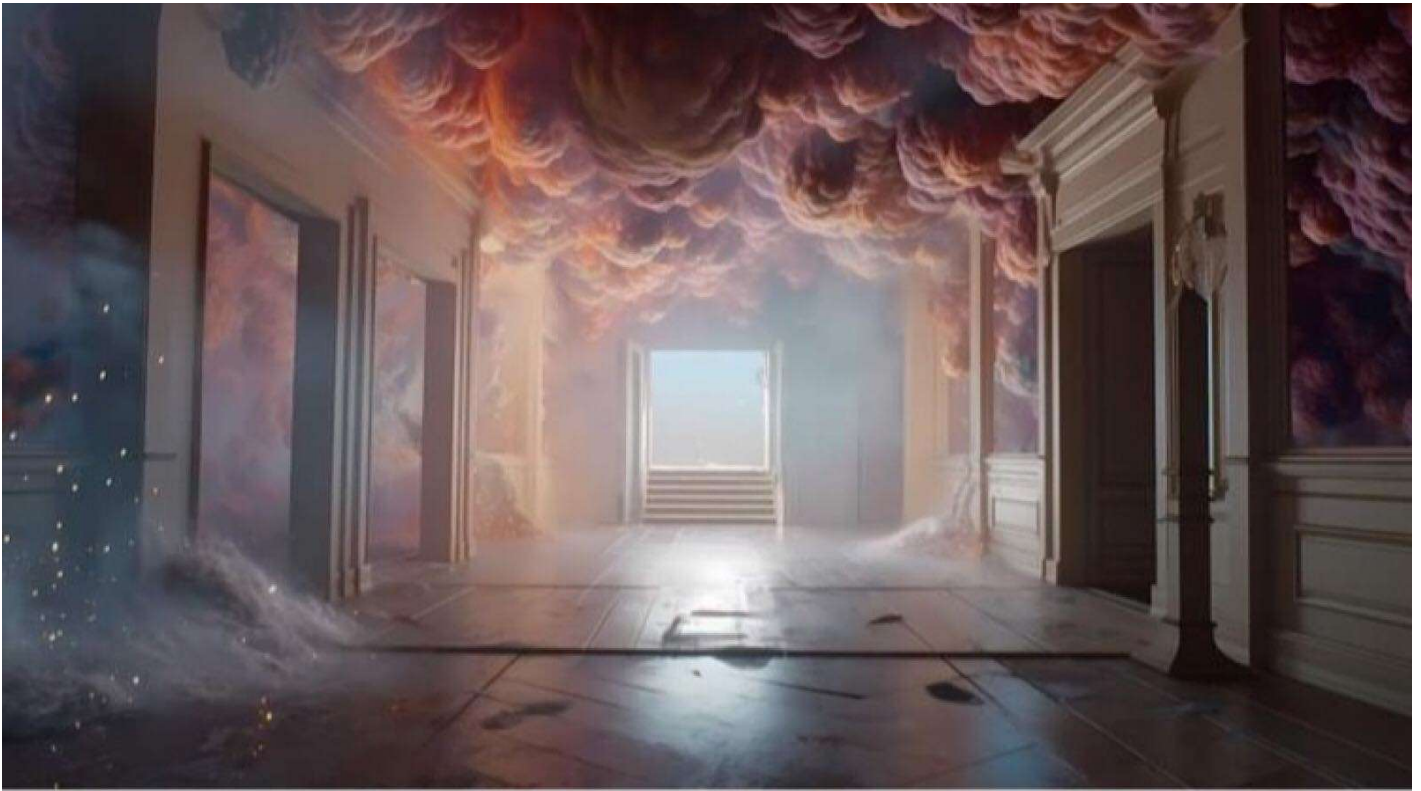

Højt tempo og dystre fremtidsudsigter: to tidstypiske bøger om AI

AI-illustration, skabt af Lars Bastholm (reklamemand og AI-ekspert) sammen med Midjourney

Jacob Rosendal
07.06.2023

KUNSTIG INTELLIGENS // BØGER – Det er en udbredt frygt, at AI vil føre til en gigantisk stoledans, hvor jobs vil forsvinde. Have og Allentofts bøger om kunstig intelligens kan medvirke til at nuancere AI-debatten herhjemme, men der mangler vigtige og nødvendige perspektiver i begge, skriver Jacob Rosendal.

Kunstig intelligens: Kunstens storhed eller fald?

af Christian Have

Muusmann forlag

Er udkommet

Chatbottens revolution – Chat GPT's guide til sig selv og råd til det gode liv

af Nick Allentoft

Forlaget Samfundssind

Er udkommet

De ved det godt selv. Forfatterne bag de to nye bøger er begge bevidste om, at AI-udviklingen går hurtigt, og at det ret beset er et umuligt projekt at skrive en bog om

kunstig intelligens, der jo må have en deadline og dermed er låst fast i en særlig periode. I dag er bøgerne reelt forældede, men fordi den ene (Have) allerede siger netop det i første sætning, går man til læsning og anmeldelse med optimisme.

Før jeg går længere ind i bøgerne, er det dog nok meget godt med lidt varedeklaration:

De to forfattere er ikke AI-eksperter. Som millioner af andre (også ophavsmanden til denne tekst) er de blevet overvældet af den vilde udvikling, som blev tydelig med først ChatGPT-3.5 i november, og opdateringen til nr. 4 i marts.

De to forfattere har begge anvendt ChatGPT i skriveprocessen. Ingen af bøgerne går særligt langt ind i det tekniske, fx hvordan man om de store sprogmodeller/LLM'er kan dokumentere, at de reelt er en form for anvendt statistik, eller avancerede *auto complete*-systemer, som nogle siger.

Begge bøger er ret danske, hvilket både er godt og skidt, og begge bøger har foretaget nogle klare valg, som gør, at målgrupperne primært peger mod hhv. kunst- og kulturbranchen (Have) og et yngre publikum, som meget vel kunne være under uddannelse (Allentoft). Man må derfor også antage, at hvis man eksempelvis er 68 og arbejder i kulturbranchen, kan man nøjes med den ene, mens der for en teenager, som er total kultur-ignorant, er mest at hente i den anden.

AI-illustration, skabt af Lars Bastholm (reklamemand og AI-ekspert) sammen med Midjourney

Begyndelse, slutning og svagheder

Det er et anmeldermæssigt *faux pas*, men jeg gør det alligevel: Tager den første og den sidste sætning i hver bog og ser, hvad det giver af forskellige rammer. Hos Have pointeres det som nævnt med det samme, at bogen allerede er fortid, når den læses. Det er ærligt og stærkt at lægge præmissen så tidligt og tydeligt frem.

Siden jeg besluttede mig for at anmelde disse to bøger, har jeg jævnlige overvejet metaforer a la ”Hvordan kan man overhovedet skrive en bog om et uvejr i den kommende weekend på baggrund af vejrudsigten?” Det skulle være en semi-finurlig måde at understrege det umulige i at skrive om noget – dvs. AI – der er så uforudsigeligt og konstant i bevægelse, som tilfældet er.

Omvendt er Haves allersidste sætning urovækkende, og den positive tone, der ellers findes i det meste af bogen, forsvinder pludseligt. Man kan dermed sige, at grebet med at kigge på det første og sidste hos Christian Have understreger to elementer, der præger meget af dualismen i AI-debatten for øjeblikket: det høje tempo og de dystre fremtidsudsigter.

Hos Allentoft åbnes med et lidt knudret spørgsmål om, hvordan man bedst kan illustrere ChatGPT og AI-udviklingen. Det er noget, som forfatteren har spurgt sig selv om, og bogen skal forsøge at være et svar på dette. Allentoft har derfor valgt at lade sin bog være én lang dialog mellem menneske og maskine. Et konsekvent valg, men det bliver dog også lidt trættende at læse undervejs, selv om værket kun er på knap hundrede sider.

“At der afslutningsvis kommer en smule mere filosofisk flyvehøjde på, klæder virkelig projektet

Den allersidste sætning i *Chatbottens Revolution* er positiv og optimistisk. Tilmed som afslutning på et efterskrift, der egentlig er mørkt. Allentofts bog er kapitel efter kapitel af spørgsmål til botten og så dens efterfølgende svar (samt enkelte regibemærkninger fra Nick Allentoft). At der afslutningsvis kommer en smule mere filosofisk flyvehøjde på, klæder virkelig projektet.

Centralt i efterskriftet med den storladne titel ”Kunstig intelligens og menneskets fremtid” står et citat fra den israelske historiker Yuval Noah Hariri. Og her har vi en svaghed ved begge bøger. For der benyttes eksempler, der kan virke skamredne, hos Have bl.a. et sammenstød mellem Nick Cave og en fan om en AI-komponeret sang.

Hariris dystopiske vinkel på AI, som Allentoft anvender, er jeg stødt på adskillige gange, siden det blev fremsat for under to måneder siden. Det virker bare lidt for let at perspektivere på noget, der er blevet gennemanalyseret og kommenteret på hele internettet mange gange siden – i en bog.

Man kan sige, at ved at se på første og sidste sætning plus eksemplerne, får man en pointering af det indlysende, nemlig at værkerne er skrevet hurtigt og ind i en helt konkret kontekst: AI-forvirringen, som vi alle står i her i første halvår af 2023. De to bøger er simpelthen meget tidstypiske. Det er de i eksempler, brug af de mest omtalte værktøjer, de mange nødvendige forbehold samt en konstant kiggen frem og tilbage på samme tid i begge bøger.

Have og kunsten

Christian Have har som primært kommunikationsrådgiver beskæftiget sig med kunst, kultur og kulturformidling i flere årtier. Han ved rigtig meget om kulturverdenen herhjemme. Derfor giver det også virkelig god mening, at han i sin bog fokuserer på AI's betydning for det kulturelle felt, og han gør det ved at sætte teknologien op over for det, som han kalder menneskets kreative mandat.

Ved at gå tematisk til værks, kunstart for kunstart, får han givet eksempler på muligheder og udfordringer. Han går ikke rigtigt dybt, men meget vil givetvis kunne bruges – jeg har selv arbejdet i kulturbranchen og kan se, at adskillige tanker og tips fungerer. Som præmis hedder det på side 78-79:

”Når de følgende kapitler således er ganske positive og optimistiske i tonen, handler det ikke om, at faldgruberne pludselig skal ignoreres. Tværtimod er forhåbningen, at alle, der læser denne bog, vil beholde faldgruberne i hovedet.”

 Faldgruberne er mange, de gælder mange forskellige steder i kulturverdenen, og de kan både være svære at huske – eller glemme

Denne læsevejledning kommer ca. halvvejs, og den virker kun delvist for denne læser. Det skyldes især det forhold, at adskillige problemer går på tværs af kunstarterne. Som eksempel kan nævnes det analoge over for det digitale. Dette væsentlige modsætningsforhold kommer ikke ind i forbindelse med scenekunst, men Rane Willerslev peger (med ord fra en 2021-samtale!?) præcis på dette dilemma.

For nu at fortsætte i dette spor hedder kapitlet umiddelbart før det om museumsverdenen, hvor Willerslev optræder, ”Events, festivaler og livekoncerter”, og heri omtales forskelle i eksklusivitet mellem virtuelle oplevelser og de fysiske. Så man må erkende, at faldgruberne er mange, de gælder mange forskellige steder i kulturverdenen, og de kan både være svære at huske – eller glemme.

Noget af det, som Have derimod er bedst til, er at komme med ideer. Enkelte er vovede, som at omdanne Det Kongelige Teaters Gl. Scene til verdens første AI-kuraterede scene, andre handler om arkitekturspecifikke AI-tjenester, der kan hjælpe museumsbygninger, han kommer også omkring kulturformidlingens udfordringer, og ja, det forekommer mig, at Have for alvor rykker, når han bruger sit eget kreative mandat, uanset om det er assisteret af AI eller ej.

Der er også en nysgerrighed på spil hos Have, som bør roses. Han har antennerne ude, som man sagde, da jeg var dreng. Derfor kommer han omkring flere forskellige AI-værktøjer, hvilket både er fint i forhold til at komme væk fra ChatGPT-motorvejen, hvor mange færdes i denne tid, og som inspiration til, at man selv kan gå på opdagelse.

Allentoft og botten

Hjemme hos Nick Allentoft kan de godt lide kyllingelår. Måske skal forfatteren til Barcelona, og det kan være, at han indimellem drikker lidt rigeligt. Det er i hvert fald

noget af det, der udspiller sig i tre af kapitlerne i *Chatbottens Revolution* – madplan for en uge, ferieplanlægning og hjælp til at drikke mindre. Disse nedslag viser spændvidden, men også noget af svagheden ved Allentofts dialog med botten. Han spørger om alt muligt, og den svarer løs, og visse dele er bare mere interessante end andre.

Bogen er en guide til at forstå ChatGPT, men også til at få et bedre liv. Det sidste vil de fleste gerne have, det hele bliver blot temmlig zigzagget. Tidligere har jeg skrevet, at Nick Allentoft (og robottens) bog virker ungdomsrettet, hvilket sådan set stadig er sandt, men det er en bog, der skyder i mange retninger og bl.a. når omkring råd til børneopdragelse samt udkast til ny lov om copyright.

“At han nogle gange indskyder små bemærkninger eller begynder at diskutere med botten, skaber dynamik, men læseren får samtidig øjnene op for nogle af de skavanker, der stadig findes

Kapitlet med bottens bud på copyright bliver meget rodet, og jeg nåede bl.a. at tænke på, at det forbliver uklart, om der er tale om international eller national lovgivning. Med copyright-rodet får læseren dog illustreret ChatGPT's begrænsninger, og det bliver dermed i sig selv interessant.

Allentofts generelle metode med at spørge, og derefter få et svar, der stort set uredigeret ender i bogen, giver en fin transparens. At han nogle gange indskyder små bemærkninger eller begynder at diskutere med botten, skaber dynamik, men læseren får samtidig øjnene op for nogle af de skavanker, der stadig findes i en LLM som ChatGPT.

Den største anke mod Allentofts bog er nok formen. Det bliver lettere enerverende at læse spørgsmål og svar, spørgsmål og svar. Det skyldes bl.a. bottens måde at svare. Man ender med en småkedelig struktur.

En af bogens styrker er, når Allentoft går mere i kødet på ChatGPT. I copyright-kapitlet er der noget af det, men det udfoldes allerbedst i kapitlet ”Kollektiv intelligens – Sådan lærer ChatGPT”, s. 78-85, hvor svarene på hvorfra bottens viden kommer, bliver rodede og usammenhængende. Her sker noget rigtig spændende.

Dette fænomen kaldes fra tid til anden, at en bot ”hallucinerer”, hvilket flere stemmer dog har vendt sig imod, fordi man hermed er med til at menneskeliggøre en digital tjeneste, som jo for hulan ikke kan se og dermed ikke kan hallucinere.

Savnede perspektiver

Det er dristigt at skrive en bog om AI. Nu har vi så fået to på dansk, og tak for det. Bøgerne bør få læsere, men de vil næppe betyde alverden for de mennesker, der allerede er godt inde i stoffet, for ikke at tale om dem, der arbejder professionelt med kunstig intelligens i Danmark.

Og det er jo værd at huske, at der eksisterer bunker af AI, som ikke har noget med ChatGPT at gøre. Have og Allentoft er med til at popularisere og udlægge den opspeedede udvikling, der foregår nu, som følge af ChatGPTs fremmarch. Det er den bane, som deres bøger primært spiller på. Hvilket er ganske fint. Alene for det skal forfatternes indsats anerkendes.

Men der er dele af bøgerne, hvor skribenterne ikke får det hele til at spille. En anke er eksempelvis, at begge bøger viderebringer stof fra de seneste måneder, som mange vil kende, og der kommer heller ikke meget ny viden frem.

Hvad kommer ChatGPT til at betyde for vores måder at tænke, skrive, lære og være mennesker på?

Denne indvending er naturligvis stærkest, hvis man regner med, at læsere af bøgerne ikke er forudsætningsløse. På sin vis er begge bøger introduktioner, og på den måde har de deres berettigelse. Set fra en lidt mere kritisk vinkel kommer en del af teksterne

til at være opsamling og videreførelse af overvejelser, der isoleret set kan være udmærkede, men om tre, fire, seks måneder vil de med stor sandsynlighed være mindre relevante. Eller dét, der er værre.

Jeg undrer mig også over, hvorfor der ikke går mere filosofisk til værks. Hvad er LLM for noget, hvad er sprogmodellernes ontologiske status, ville man nok sige i filosofien ... Og hvad kommer ChatGPT til at betyde for vores måder at tænke, skrive, lære og være mennesker på? Dette strejfs kun.

Den danske AI-ekspert Erik David Johnson har tænkt Wittgenstein med ind, hvilket jeg personligt synes er spændende. Tech-eksperten Christiane Vejlø er i gang med at skrive en bog, der efter sigende vil tage fat på en række grundlæggende og filosofiske problemstillinger ved AI. At løfte hovedet op fra dialogen med botten, giver for mig at se vigtige og nødvendige perspektiver, som Have og Allentofts bøger generelt savner – den sidste mere end den første.

Den store AI-sommer

Siden AI-begrebet opstod i 1950'erne, har der flere gange været såkaldte AI-vintre. Perioder med få penge til forskning og deraf manglende fremdrift i udviklingen. Isnende stilstand kunne man sige. Det forekommer næsten ufatteligt nu, hvor det fra mange sider lyder, at AI ser ud til at skulle overtage store dele af vores digitale virkelighed. En form for glohed AI-sommer er måske på vej. Men det er jo ikke givet.

Lige nu og her i begyndelsen af juni 2023 er der meget AI-usikkerhed. Det er en udbredt frygt, at AI vil føre til en gigantisk stoledans, hvor jobs vil forsvinde. Fordi vores samfund er i gang med at blive påvirket, er det væsentligt med nye vinkler og tanker. Om man vil kalde Have og Allentofts bøger for regulære debatbøger, tvivler jeg på, men de kan medvirke til at nuancere AI-debatten herhjemme.

Læs mere om kunstig intelligens i POV her.

AI

bøger

Kunstig Intelligens

Jacob Rosendal

Jacob Rosendal, 51, cand.mag. i litteratur, har siden 2000 arbejdet med reklame og kommunikation, på bureauer, i DR og i otte år som marketingchef på Det Kongelige Teater.